

2. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: навч. посіб. / Лобойко Л. М. – К. : Істина, 2005.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пионки, А. В. Портнова. – Т. 1. – Х.: Право, 2012. – 768 с

4. Кримінальний процес : підручник / [Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Туманянц А. Р. та ін.]; [за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило]. – Х. : Право, 2013. – 824 с.

5. Кримінальний процес : підручник / [Удалова Л. Д., Рожнова В. В., Письменний Д. П. та ін.]; [за заг. ред. Коваленка В. В., Удалової Л. Д., Письменного Д. П.]. – К. : Цент учбової літератури, 2013. – 544 с

6. Назаров В. В. Кримінальний процес України: навч. посіб. / Назаров В. В. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2013. – 488 с.

7. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження : лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 223-558/04-13 від 5 квітня 2013 року // Судовий вісник. – К., 2013. № 4.

8. Про державну службу : Закон України від 16 груд. 1993 р. № 3724-ХІІ // Відомості Верховної Ради України від 28 груд. 1993 р. – 1993. – № 52. – Ст. 490

Т. Пушкар

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Дольнікова Л. В.

ПЕДАГОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО І ЙОГО НАСЛІДКИ

Формування гармонійно-розвиненої особистості можливе лише при гуманному ставленні до дитини з боку усіх соціальних інституцій: сім'ї, школи, громадськості, зовнішнього соціального оточення впродовж її життя. Серйозною перешкодою в цьому є існування насильства по відношенню до дітей. І дуже часто, коли дитина росте в гармонійній люблячій сім'ї, вона ніколи не зустрічається з насильством, то будь-які прояви його (навіть незначні) вона сприймає болісно і це може бути причиною її психічно-емоційних розладів, небажання навчатись тощо. Аналіз літературних джерел в цьому напрямку вказує, що сьогодні це дуже важлива проблема, яка потребує вивчення, аналізу її причин і

наслідків, а також пошуку шляхів недопустимості цього явища. Саме це зумовило вибір теми нашого повідомлення. Метою нашого дослідження є виявлення причин і форм саме педагогічного насильства, його наслідків та попередження.

Законодавчо діти в Україні захищені від прояву насильства. Це закладено в Конституції України (статті: 3, 21–24, 27–29, 32, 51, 52.) Законі України «Про охорону дитинства», в ч. 3 ст. 289 Цивільного кодексу України, в ст. 150, ч. 6 ст. 159 Сімейного кодексу України, Законі України «Про попередження насильства в сім'ї» та ін. Проте, як показують дослідження низки вчених, насильство по відношенню до дітей зараз має часте повторення. В літературі є багато визначень педагогічного насильства. Ми пропонуємо визначити його як будь-які дії фізичного, психологічного, сексуального або економічного характеру щодо суб'єкта навчання в процесі педагогічної взаємодії, які наносять шкоду її фізичному або психічному здоров'ю. В літературі виділяють чотири види насильства: фізичне, психологічне, сексуальне та економічне. Педагогічне насильство, на нашу думку, може проявлятися у всіх чотирьох видах. І якщо фізичне, сексуальне і економічне насильство не має масового характеру, а проявляється поодиноким у діяльності навчально-виховних закладів, то психологічне насильство отримує дедалі більшого поширення в закладах середньої та вищої освіти, що було предметом нашого дослідження. Виділяють 5 основних форм психологічного насильства: *ігнорування психоемоційних потреб студента; відторгнення, що проявляється у публічному приниженні студента, висуванні до нього надмірних вимог, публічній демонстрації негативних якостей студента, формуванні почуття сорому жорсткій критиці; погрози; ізоляція, розбещення*, що веде до проявів девіантної поведінки.

Ми провели опитування 185 студентів закладів вищої освіти різних курсів навчання: I-ий курс – 84 респонденти; II-ий курс – 42 респонденти; III-ий курс – 32 респонденти; IV – ий курс – 27 респондентів.

В розробленій нами анкеті ми запропонували респондентам 5 запитань (анкета додається), які стосуються питання прояву педагогічного насильства з боку учасників педагогічного процесу в закладі середньої та в закладі вищої освіти. Результати анкетування показали, що найбільше від психологічного насильства страждають студенти першого курсу (76% опитаних) закладу вищої освіти в період адаптації до нових умов навчання та організування навчально-виховного процесу. Студенти другого і третього курсів відповідно ствердно відповіли, що відчують психологічний дискомфорт і прояви психологічного

насилства: 54% – другокурсники, 42% – студенти третього курсу. Слід зазначити, що тенденція до зменшення педагогічного насилства не спостерігається на четвертому курсі 65% опитаних студентів четвертого курсу вказали, що відчують прояви педагогічного насилства під час підготовки до державної атестації. Проведення бесід з батьками і оцінка явища педагогічного насилства батьками і педагогами засвідчують те, що прояви педагогічного насилства мають багато негативних наслідків: підвищена конфліктність; замкнутість; пониження мотивації навчання; збільшення пропусків занять; зниження самооцінки; погіршення успішності.

Нами встановлено, що психологічне насилство є основою всіх видів педагогічного насилства і, як підтвердили наші дослідження, психологічне насилство зустрічається значно частіше і наносить значно більше шкоди особистості студента, ніж це часто вважається, а що найскладніше негативно впливає на кінцевий результат педагогічного процесу. До негативних наслідків педагогічного насилства відносимо: підвищену конфліктність; замкнутість; пониження мотивації навчання; збільшення пропусків занять; зниження самооцінки; погіршення успішності.

Можемо зробити висновок, що для запобігання проявів педагогічного насилства необхідно: посилити вимоги до підбору науково-педагогічних кадрів, проводити постійні бесіди з студентами для формування поведінкового протоколу реакції студента на прояви педагогічного насилства, проводити постійні інформаційно-навчальні тренінги з викладачами по налагодженню ефективної індивідуальної та групової педагогічної взаємодії.

Р. Кельман

Науковий керівник – д.ю.н., проф. Токарська А. С.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПІДХОДУ У ЮРИСПРУДЕНЦІ

Аналіз ситуації у пострадянському фундаментальному загально-теоретичному правознавстві дає серйозні підстави стверджувати про глибоку кризу, яку переживає ця галузь правового знання. Фундаментом для схожих висновків є наступні обставини. По-перше, фактична відсутність перекладів праць сучасних пострадянських теоретиків права на європейську мову, що є свідченням про недостатність оригінальних